

אוצרות סבר נפתלי

פנינים נפלאים וגנוזות יקרות, מלוקטים מתוך ספרי
הכהן הגדול הגה"צ רבי נפתלי יעקב הכהן זצלה"ה
בעמח"ס "אוצר הגדולים - אלופי יעקב"
דומ"ץ קירליבאבא ומיהאפאלווא ולאחר מכן בעיר חיפה

והנה ה' נצב עליו ויאמר וגו' (כה, יג).

במדרש (בר"ר סט, ד) שמנה עשרה פעמים נזכרו האבות הק' בתורה, וכנגדן קבעו חכמים י"ח ברכות שבתפלה, ואם יאמר לך אדם תשעה עשר הם, אמור לו, והנה ה' נצב עליו וגו' אין הוא מן המנין, עד כאן דברי המדרש.

ואיתא בספרים (עין שפת אמת ליקוטים ויצא) שמדרש זה הוא פלאי דמה הטעם באמת שלא יהיה מאמר זה מן המנין. ועוד מדוע לא הזכיר המדרש רק ראש הפסוק 'והנה ה' נצב עליו', ולכאורה היה עליו להזכיר סוף הפסוק 'אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק'. [ועיין שם בשפת אמת, שכתב שזה הכתוב הוא כנגד ברכת הצדוקים שתקנוה ביבנה וכו'].

ולי נראה ליישב כפשוטו, דהנה מבואר בספרי מוני חשבון תרי"ג מצות, דעת רבי אברהם אבן עזרא הוא [וכן הוא דעת הבה"ג והיראים עיין בהכתב והקבלה (במדבר טו, כב) באריכות], שמאמר אנכי ה' אלקיך שבעשרת הדברות אינו ממנין תרי"ג מצוות, וביארו טעם הדבר, שהרי זהו עיקר הכל שיש השי"ת המצווה ונותן התורה, ואם אין מצווה אין כלום, ואחרי שנודע שיש כאן אדון המצווה, אז ראוי למנות המצוות וכו' עת"ד. ולפי"ז יש לפרש גם כאן, לגבי יעקב שהגילוי שזכה לו במראה הסולם, שנאמר והנה ה' נצב עליו ויאמר אנכי אלקי אברהם וגו', אינו נמנה במדרש במנין י"ח הפעמים שנזכרו האבות הק', כי כאן בא הגילוי להודיע תחילת הכל דהיינו שיש ה' המצווה בעולם, והוא שורש האמונה. ובזה מובן גם היטב למה תקנו לעומתו ברכת הצדוקים שכפרו באמונה.

אם יהיה אלקים עמדי וגו' (כה, כ).

נראה לבאר על פי הפסוק (ל, ה) התחת אלקים אנכי וגו', כי צדיקים אשר נשמתם

גנוזות

ברא מזכי אבא

לקראת יומא דהילולא – ט"ו כסלו
שנת החמישים להסתלקות רבינו

נראה לבאר הענין בדברי המכילתא (בא פ' יב) על הפסוק (שמות יב, כו) והיה כי יאמרו עליכם בניכם, בשורה טובה נתבשרו ישראל באותה שעה שהן עתידין לראות בנים ובני בנים להם וכו'. עפי"מ דאיתא בגמ' (סנהדרין קד.) דברא מזכי אבא, ומאז נהגו הבנים לומר קדיש ותפילה להליץ טוב על נשמת אבותיהם. ובערוגת הבושם למו"ר זצ"ל (כצוואתו הכנה דרבה אות לו) פירש מאמר רבי בשעת פטירתו (כתובות קג) לבני אני צריך, היינו שנצרך לבניו שיעשו לו טובה אחר פטירתו, וכאן באה המצוה העיקרית של 'והגדת לבנך' בפסוק 'והיה כי יאמרו בניכם וגו' ואמרתם זבח פסח וגו' ואת בתינו הציל' דהיינו הבית שבו הבנים גם כן, וברא מזכי אבא. וזה כוונת הבשורה טובה שיהיו להם בנים שיהיו מזכים את אביהם.

והבשורה טובה, דלפעמים איפכא אבא מזכי ברא, דאף שמבואר בגמ' (בסנהדרין שם) דאבא לא מזכי ברא, מיהו כתבו התוס' (בפ"ק דסוטה י: ד"ה דאיתיה) דתפלה מועלת שפיר לזכותו ובמהרש"א שם דאם הברא מת מתוך יסורים אז אבא מזכה ברא עיי"ש. וא"כ הכי נמי אבא מזכי ברא ע"י אמירת זבח פסח ע"י תפילה.

ועוד יש לומר דמבואר בספרי הרב חיד"א ז"ל (מדבר קדמות מערכת אל"ף אות לד), דהא דאבא לא מזכי לברא, היינו אם זכותו של אב רק עפ"י מדת הרחמים, הא אם זכה במעשיו עד שמדת הדין ג"כ הומתק והסכים אז הוי קנינו ומזכה ברא שפיר וכו' עכ"ד, וא"כ היינו בשורה טובה, שיוכח במדת הדין וממילא יוכלו לזכות גם לבנים ובני בנים ויהיה כולו רחמים.

(מתוך מאמר בסבר נפתלי עה"ת חלק שמות עמ' קמד)

עולו ואתכנשו להילולא דצדיקא'

ביומא דהילולא דרבינו הגאון הצדיק
רבי נפתלי יעקב הכהן זצוקלה"ה
בעל 'סבר נפתלי' ו'אוצר הגדולים - אלופי יעקב'

העליה לציונו הקדוש

בביה"ח 'זכרון מאיר' בב"ב, סמוך ונראה לאוהל צדיקי בית ויזניץ
בליל שישי אור לט"ו כסלו תשפ"ב

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל

משם העצם שם הוי"ה ב"ה, אינם ממשיכים רחמים בענייני עולם הזה, מה שאין כן אותם צדיקים אשר ממשיכים משם אלקים, שהם ממשיכים ישועות גם בענייני עולם הזה.

והיינו דאיתא בגמ' (ברכות לד:) מעשה ברבי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של ריב"ז אמר לו חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה, אמר רבי יוחנן בן זכאי אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו לא היו משגיחים עליו, אמרה לו אשתו, וכי חנינא גדול ממך, אמר לה לאו אלא הוא דומה כעבד לפני המלך ואני דומה כשר לפני המלך, דהיינו שהצדיקים ששורש נשמתם פחות יותר יכולים להמשיך ישועות גם בעולם הזה.

ולפי"ז מתפרש מקרא שלפנינו שפיר, כי יעקב ברכו ה' במדרגת 'והנה ה' נצב עליו', והיינו דשם המפורש ניצב עליו תמיד, וביקש יעקב כי נצרך לו גם כן עוה"ז, שיהיה צדקתו לבני בנים, ולכן ביקש 'אם יהיה

אלקים עמדי', שם אלקים דייקא, אזי 'ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש'.

וישא יעקב את רגליו וגו' (כט, א).

נראה לבאר על פי מה דאיתא בשם האריז"ל לפרש פסוק (תהלים כו, יב) רגלי עמדה במישור וגו', כי הסיטרא אחרא יניקתם מרגל אות ת' שהיא אות אחרונה דהיינו מדריגה התחתונה שבקדושה שנתעקם וכו' ואכמ"ל. ובספר הקדוש ישמח משה (בפרשתינו) פירש בזה מה שאמר יעקב (ל, ה) ויברך ה' אותך לרגליו וגו' עיי"ש.

והנה יעקב קודם שהלך לארץ בני קדם מקום הסטרא אחרא והקליפה, היה ירא מאוד שהסטרא אחרא יינק מהשפע קודש שהוא ממשיך תמיד. ולכן מה עשה וישא יעקב רגליו וגו', פירוש שהרים בחינת הרגל למעלה, כדי שיהיה היניקה רק מעט ויהיה רגלי עמדה במישור, וכן היה דכשהלך יעקב מבית לבן, חזר לבן לדלותו ועניותו כמבואר במדרשים.

עובדות קודש והליכות חיים

אשכבתא דרבי

בחודשים האחרונים לחיי רבינו, הרבו מכיריו ותלמידיו לשמוע ממנו רמזים על פטירתו הקרובה מעולם החומר.

מנהגו היה לשלוח לקראת הימים הנוראים ברכת שנה טובה לידידיו בלו"נ מרנן ורבנן. בשנתו האחרונה אלול תשל"א הוסיף מספר מילים תמוהות, וז"ל: "ברכת הדיוט עבר ובטל. ברכת כתיבה וחתימה טובה לו ולמשפחתו אמך" רק לאחר כשלושה חודשים כשנסתלק לבית עולמו הבינו מקורביו את משמעותה של תוספת זו.

כך היה גם באחד מימי חול המועד סוכות האחרון לימיו, פנה רבינו אל תלמידיו, ואמר להם, שאינו חושש לגלות את גילו ומספר שנות חייו, 'עברתי ב"ה את שנת השמונים ושבע, ובימים אלו נכנסתי לשנת השמונים ושמונה', וביקש מהם, שלאחר אריכות ימיו ושנותיו, בשנת האבל הראשונה, ילמדו אחריו משניות, וכן ביום היארציית בכל שנה, ובירכסם שהקב"ה ישלם שכרם.

הגיע המר והנמהר (ליל שישי ט"ו בכסליו תשל"ב), ורבינו שבריאיותו הלכה והתדרדרה הובהל לבית החולים. וגם עתה, התעקש רבינו בגודל צדקתו וסירב ללבוש את בגדי בית הרפואה, וכדי שגם הכיפה לראשו תהיה דומה לכיפה הלבנה שהיה נהוג אז להלביש בה את החולים, הביאו מביתו את כיפתו הלבנה שנהג לחובשה בראש השנה ויום הכיפורים, ודמתה לכיפת בית הרפואה.

מצבו התדרדר משעה לשעה, ונכדיו החלו להקריא לפניו את סדר התפילות מספר מעבר יבוק. לקראת חצות ליל שישי, זמן קצר לאחר סיום סדר התפילות, חלה התדרדרות גדולה, וציבור הנוכחים, הגה"צ רבי יעקב בן ציון רוטנר זצ"ל אב"ד חליסה, שהיה מקורב מאד לרבינו, ובני המשפחה, וכן בחורים משיבת סערט ויז'ניץ, זעקו יחד 'שמע ישראל', ורבינו שבק חיים לכל חי כשפניו צהובות ושוחקות אל פני הסובבים אותו, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש.

מענינת העובדה, שבאותו יום, פגש כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'בית ישראל' ז"ע מגור את הרה"ג רבי אברהם אביש אייזן, ושאלו אם שמע דבר מה אודות מחותנו רבי נפתלי יעקב כהן מחיפה, ואכן אח"כ נתוודע שבאותה שעה כבר שבק חיים לכל חי.

בהלוייתו, הצטרף כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה'אמרי חיים' ז"ע מויז'ניץ, למרות מחלתו וחולשתו הרבה, וביקש ללוות ברגל. והעיד עליו שהיה ת"ח מופלא וירא שמים גדול, וגעה בבכיה. תוך כדי דיבור הוסיף את מאמרי חז"ל: 'חכם שמת הכל קרוביו' ו'אחד מבני החבורה שמת ידאגו כל החבורה'. והוסיף על עצמו שהוא רואה כבר איך שמלויים גם אותו... ובכה מאוד ואמר קדיש אחריו [פרט מענין, דביום זה חל יום הולדתו של מרן ה'אמרי חיים']. ואכן כעבור כארבעה חודשים [ט' ניסן] נסתלק אף מרן ה'אמרי חיים' ז"ע לבית עולמו.

על פי בקשתו, נטמן רבינו בביה"ח שומרי שבת בבני ברק, סמוך ונראה לאוהל רבו הקדוש כ"ק מרן אדמו"ר בעל 'אהבת ישראל' ז"ע מויז'ניץ.